DE

COMPLICATA
VM ABDOMINIS HYDRO
GRAVIDITATE
EIVSQVE SIGNIS
OCCASIONE SINGVLARIS CASV

PRAESIDE

PHILIPPO ADOLPHO BOEHME

FACVLTATIS MEDICAE SENIORE ET H. T. DECANO ETC.

PRO

GRADV DOCTORI

LEGITIME IMPETRANDO

D. XXVII. SEPTEMBR. MDCCLXX.

PVBLICE DISPVTABIT

AVCTOR

NTONIVS REIMAN

NISSA SILESIVS.

HALAE

LITTERIS CVRTIANIS.

VIRO

EXCELLENTISSIMO EXPERIENTISSI

DOCTISSIMO

DOMINO

IGNATIO DIETRIC

MEDICINAE DOCTORI

PRACTICO FELICISSIMO, FAMIGERATISSIM

ADFINI ET FAVTORI SV

AETERNVM COLENDO

HOC

ECIMEN ACADEMICVM

VT

PIETATIS SIGNVM

D. D. D.

ANTONIVS REIMANN.

DE

COMPLICATA CVM ABDOMINIS HYDROPE GRAVIDITATE EIVSQVE SIGNIS OCCASIONE SINGVLARIS CASVS.

§. I.

Arcti semiologiae limites.

Non potest cuiquam, qui semiologiae, imprimis pathologicae, cum aetatem tum vtilitatem nouit, vitio verti, si stupescens lacunas istas miretur, quibus diuina, quam dixi, doctrina adhuc laborat, quaeque medicis explendae supersunt. Quando enim aetas eius ad antiquissima debet tempora ipsaque medicinae incunabula referri; quando vtilitas eius adeo late patet, vt, ea destituta medendi ars, generi humano vel obsit, vel, fauente demum prosit

fortuna ſecunda, adoranda imperitorum hominum dea; quando demum, tam aetate, quam vtilitate longe inferiores, medicinae partes maiora tamen ceperunt celerioraque incrementa: nonne ſocordia medicorum merito accuſanda videtur? Quod quidem eo minus a veritatis ſpecie abeſſe cenſeri poſſet, quo magis conſtat, HIPPOCRATEM doctrinam, de ſignis morborum, quam optime calluiſſe, plurimaque eorum, quae noſtrae ſemiologiae inſunt, nouiſſe, vt etiam pulſuum notitiam, quod quondam ſtrenue negatum legitur, non ſolum habuerit, ſed eam quoque, docente id illuſtri *de* HAEN, ad ſtatum ſanum aegrumque, plus vice ſimplici, applicauerit; quoque magis exploratum eſt, aetates, *Hippocratica* tempora proxime ſequentes, magis magisque ſemiologiam excoluiſſe; quibus quidem recentiores pauca quaedam adiecerunt, vt tamen haec, ſi a pauciſſimis receſſeris, falſa, incerta, obſcura, paſſimque etiam a medico vſu aliena eſſe deprehendantur, quod nouae de pulſibus doctrinae exemplo maxime patet, quam ad lapidem lydium reuocare dignatus eſt illuſtris vir et in praxi exercitatiſſimus *de* HAEN. Neque certe ego is ſum, qui medicos, omni ex parte, excuſandos putem, nimis de eo conuictus, quod plures, in tractandis inueniendisque morborum ſignis occupati, ludentis imaginationis laruas ſequantur, ſubtilitates, aranearum telis tenuiores, nectant, paucis ſaepe obſeruatis vtantur, idque, quod caſu accidit, ad eſſentiam morbi referant. Quando vero haec aut ſimilia vitia reliquas medicinae partes non minus contaminarunt, quarum inde quidem incrementum impeditum, vt tamen, ſerius licet natae, longe ſemiologia latius pomoeria ſua extenderint: ſequitur, poſſe, non abnormi ratione, ſuſpicari, materiam forte, quam tractat ſemiologia, eius eſſe indolis, vt, non niſi arctis limitibus circumſcripta, a medico ſuppeditari queat. Atqui neminem fugit, duo maxime ineſſe morbis, variisque aliis corporis conditionibus, quae, quo minus accurate ſemper definiri queant, impediunt, ſymptomatum

tum aliorumque effectuum *ſimilitudo* et morborum ſtatuumque va riorum *complicatio.* Et ſimilitudo quidem ſymptomatum et ef fectuum efficit, vt morbi aliique ſtatus maxime differentes videan tur iidem; complicatio autem, quam dixi, commixtis inter ſe ſignis, conditionum, corpori inexiſtentium, cognitionem difficil limam reddit. Quod, quantopere dolendum, vel exinde poteri cognoſci, quod ſaepe non famae medici, ſed generis etiam human multum interſit, ſigna iſta nouiſſe. Cautum itaque tam in iudi cando, quam in medendo medicum eſſe oportet, tunc praepri mis, quando aegris, penes quos eſt non raro morbum ſtatum que corporis aut ſimulare aut diſſimulare, fides eſt habenda.

§. II.

Signa imprimis grauiditatis fallacia ſunt.

Nubes medicorum eſt, quos, incautos in eo, oportuit in ſcitiae, malignitatis hominum, aut ſimilis vitii poenas luere. Inte plura ſpecimina, quae ideo afferri poſſent, eminet maxime gra uiditas, cuius a ſtatu hydropico, ſcirrhoſo, ſteatomatoſo etc differentia adeo cenſetur abſtruſa, vt ſigna eius diagnoſtica, ſi a exploratione oſtii vteri interni receſſeris, omnia iudicentur, gene ratim ſpectata, fallacia. Neque etiam, haec ipſa exploratio, v detur quibusdam ſignum eſſe grauiditatis omni exceptione maiu Enim vero, vt id omittam, quod omnes largiuntur, eſſe eam ex plorationem, ante tertium grauiditatis menſem inſtitutam, inſuff cientem: ſunt quoque, qui eidem, vt generale grauiditatis ſignum conſideratae, incertitudinis maculam adſpergunt. Quando com mentariorum lipſienſium auctores clar. PVZOS librum annun ciant (*a*), haec etiam inſerunt: *concedit auctor vel exploratione non ſemper ſufficere exacto de ſtatu vteri iudicio ferendo, imprim vero nihil eius ope ante tertium grauiditatis menſem cognoſc* Commemorantes etiam alio loco (*b*) celebr. WEITBRECHT

vt

vtero muliebri obseruationes anatomicas, descripto vteri grauidi statu, a celeberrimo viro exposito, addunt: *porro noua inde oritur difficultas, vt grauiditas solo dignoscatur tactu.* Quibus ita comparatis, nemo non intelligit, posse non solum dubios incertosque grauiditatis casus incidere, sed esse etiam grauiditatem eius naturae statum, cuius praesentia, si generatim spectetur, ad probabilitatem quidem perduci, raro vero aut numquam ad summum certitudinis fastigium euehi potest. Quid mirum ergo, quod tot medici decepti aliis sese deridendos propinauerint?

(*a*) *Suppl. Decad. I.* pag. 489.
(*b*) *Vol. I.* pag. 231.

§. III.

Maxime vero complicatae cum hydrope grauiditatis.

Quando grauiditas sibi soli relicta plus minus difficulter cognoscitur: eius cum hydrope complicatio longe difficilius definiatur necesse erit. Qua de re vero cum prolixius differere constituerim: casum, qui quam optime id docebit, quemque fauori debeo *illustris* BOEHMERI, viri optime de me meriti, cuiusque institutionibus anatomicis, chirurgicis, artis obstetricariae aliisque interfuisse, grata semper memoria repetam, commemorabo. Femina viginta sex annos nata, felix trium liberorum mater, temperamentum nacta cholerico - sanguineum, quartana corripitur, qua incaute suppressa, in tumores primo pedum oedematosos, dein vero, magis magisque adscendente hydrope, in turgorem abdominis aquosum incidit, splendentem et duriusculum. De hydrope certior facta *illustrem* BOEHMERVM adiit, EIVS auxilium implorans. Cum adfuerint menses, hydropis causae manifestae et nulla grauiditatis indicia: de reuocanda male curata quartana sollicitus vir illustris, congrua praescripsit remedia. Increuit autem hydrops, nec potuit febris quartana reuocari. Accessit etiam reliquis

nunc

nunc malis menſium defectus, quo ipſo turgor abdominis maiora viſus eſt incrementa capere. Fuere caeterum partes ſuperiores modice extenuatae, mammae flaccidae, nullo lactifero liquido repletae, papillae nec craſſiores, nec inflatae, nec colore obſcuriore praeditae, diſcus ambiens non mutatus; praeterea vero nauſea, ſine tamen vomitu ſubſequente, auerſatio qualiscunque potus fabarum Coffée, appetitus caeteroquin ſat vegetus obſeruata ſunt. Quibus intellectis grauiditatem coepit complicatam vir illuſtris ſuſpicari. De hac vero quaeſita, maritata licet, femina iracunda eam negauit, de miſero ſimul corporis ſtatu conqueſta, qui, amoris certe ludos ſequi, ipſi non permitteret. Quibus autem non obſtantibus conſtituit vir cautus, validiora quaeuis remedia et hydragoga vitare, inque vſu leniorum reſoluentium ac blandiorum diureticorum acquieſcere. Quibus vero profectum nihil; turgor potius abdominis in dies increuit; tumor acceſſit aquoſus ad genitales partes inſignis, qui cum varia intulerit incommoda, dolores nempe vrinaeque ſuppreſſionem, ſcarificatione opus fuit, cuius auxilio ſubinde plures aquae menſurae ſunt euacuatae, non effluentes quidem, ſed exſtillantes; comparuit demum febris conteſcens. Tempus nunc fuit explorationem vteri ſuadendi; at recuſauit eam, ira ſimul incenſa, femina. Nullum interea foetus motum obſeruare licuit. Grauiditate demum, calculo, inde a menſium retentione, computato, ad finem vergente, ſtimulus ad meiendum ſollicitauit aegram; quo ipſo etiam, cum noctu quondam ad matulam vocata ſit, accidit, vt, miſera ſupina, ob ſublatum aequilibrium corporis, ad terram proſtrata, vterus irritatus ſummis eam doloribus torquere coeperit. Quibus auditis aduolauit *illuſtris* BOEHMERVS. Perſuaſus iam, dolores ad partum adeſſe, vteri explorationem obſtetrici commiſit. Detexit haec facile grauiditatem partumque inſtantem, aegra nunc omnia fatente, ſic autem ſe exculpante, vt dixerit, non crediſſe ſe, iſtum, cuius meminiſſet, mariti amplexum tanti eſſe, vt grauida hinc fieri poſſet. Elapſis octodecim

circiter horis, foetus demum mortuus eſt excluſus, omnino perfe-ctiſſimus, ſola excepta magnitudine, quae iſtam aequabat, qua foetus quinque circiter menſium gaudet; funiculus vmbilicalis te-nuem ſanguineum funem, multis nodoſitatibus diſtinctum, reprae-ſentauit, et placenta, ad dimidiam partem, ea fuit minor, quae ſuetam magnitudinem nacta eſt. Puerpera autem ſilentii et pu-doris inſani poenas luit. Cum enim fluxus lochiorum nulla arte prouocari potuerit: mutata lenteſcente febre in acutam, die puer-perii nono, occubuit.

§. IV.

Materia tractanda.

Duo maxime, commemoratione digna, momenta enarrato caſui inſunt; excluſio nempe foetus, minutam, vt ita dicam, per-fecti hominis imaginem referentis, et abſtruſa grauiditatis, cum ab-dominis hydrope, complicatio. Quod hanc imprimis ſpectat: de hydropis equidem praeſentia dubitari non potuit, cum eius ſigna adfuerint et cauſae manifeſtae; at grauiditas eo magis recondita latuit. Licet enim nonnulla eius ſigna detecta fuerint, menſium defectus, nauſea, auerſatio potus fabarum Coffée atque ipſe, hy-dropicis alias, ſi diuturnus atque a tali cauſa productus ſit mor-bus, minus ſollemnis, appetitus vegetus: attamen ſi conſideretur, ipſa haec ſigna eſſe inſufficientia; poſſe caſus hydropicarum affe-ctionum incidere, ad quos haec aut caſu, aut vi morbi accedunt; multa grauiditati contraria phaenomena adfuiſſe, mammarum flac-cidarum exemplo; feminam denique, licet maritata fuerit, ſtrenue negaſſe omnia, quae ad confirmandam grauiditatem facere quid-quam potuiſſent, aliam ſimul, vt contrarium ſuaderet, nec inuali-dam, nec ab omni veritatis ſpecie alienam, rationem afferens: ſe-quitur, potuiſſe in hoc caſu non niſi dubiam grauiditatis ſuſpicio-nem incidere. Cui ſimiles caſus cum in ſcriptis medicorum non infre-

infrequenter occurrant: vtilis quaeſtio proponi poteſt: annon certa quaedam complicatae, cum hydrope abdominis, grauiditatis ſigna dentur et erui queant? Diſcutere eam tentabo, ſi de hac ipſa complicatione nonnulla praemiſero.

§. V.

Hydrops quid? Eius ſpecies, imprimis abdominalis.

Inſignis ſeri ſimilisue fluidi collectio, ea ratione in corpore humano facta, vt ſanitati non reſpondeat, *hydrops* vocari ſolet (*c*). Is quam optime generatim in hydropem *acyſticum*, ſeu hydropem ſtricte ita dictum, et *ſaccatum* diuidi poteſt. Acyſticus habitat vel in tela cellulari, vel cauitatibus ſic, vt membranis non cingatur (*d*). *Hydrops* autem *abdominis* nuncupatur is, qui partes, vel contentas in abdomine, vel huic adnexas, occupat; in quem ergo non ſolum ea, quam dixi, hydropis diuiſio cadit, ſed cuius etiam, pro partium, quas obſidet, differentia, plures iterum poſſunt ſpecies conſtitui. Occurrit nempe hic hydrops vteri, vaginae, ouariorum, tubarum FALLOPII, vuluae, hydrocele, hydrops ventriculi, hepatis, inteſtinorum, renum, veſicae vrinariae, integumentorum cutaneorum abdominis, peritonaei, meſenterii, omenti, pancreatis, cyſtidis felleae, lienis, cauitatis abdominalis et quodammodo etiam diaphragmatis (*e*). Quandoque plures iſtarum ſpecies vni inexiſtunt corpori aegro.

(*c*) Sunt, qui *tumoris* vocem hydropis definitioni inſerendam eſſe iudicant. Male quidem, cum nemo non videat, poſſe iam in pericardio, cauo thoracis, abdominis etc. hydropem adeſſe, licet tumor nondum compareat. Collectionem *inſignem* dixi, ne hydrops, quibusdam in caſibus, cum cachexia confundatur. Quilibet praeterea concedet, fluidum, quod proprie hydropi ineſt, *ſerum* eſſe, quo ipſo tamen negatur minime, poſſe ſero collecto ſanguinem ſimul, materiamque amurcoſam aut ichoroſam admixta eſſe, quod non infrequenter ſane contingit. Vid. SWIETEN *Comment.* *in*

in Aphorism. BOERHAAVII Tom. IV. p. 139. seq. Cum vero et *lacteus* obseruatus sit hydrops, cuius etiam specimen BASSIVS exhibuit: dixi ideo, seri *similisue fluidi.* Quando autem *solus* sanguis, aut aër, aut pus, aut ichor, aut solida materia morbose in parte colligi deprehenduntur, hydropem adesse, proprie affirmari nequit. Errant itaque, qui *tympanitidem* ad hydropes referunt. Quod notauit iam *illustr.* PRAESES in Dissert. *de vtilitate paracent. frequent. in ascite.* Confer. etiam SWIETEN l. c. ad §. 1226. Data hac occasione non possum, quin notem, videri mihi *excell.* WRISBERG in not. ad b. ROEDERERI *art. obstetr.* p. 70. n. 65. quodammodo a veritatis tramite recedere, quando *idea,* inquit, *tympanitidis vniuersalis in eo consistit, vt aër effusus sit intra peritonaeum, quae vero aëris resolutio absque putredine et gangraena adesse nequit; hinc veram tympanitidem, excepta illa in intestinis particulari, negabimus.* Quamuis enim minime negem, plerumque sedem tympanitidis in ventriculo et intestinis, praecipue crassis, stabiliendam esse, quod probauit, ex aliorum obseruatis, SWIETEN: attamen posse quoque aërem in cauo abdominis et peritonaeo, non praegressa gangraena et putredine, contineri, non ratio solum suadet, sed obseruatio etiam testatur. Vid. SWIETEN l. c. p. 177. *de* HAEN *Rat. med.* Part. V. pag. 69. b. m. BÜCHNERI Dissert. *de rarissimis et grauissimis tympanitis extra intestina speciebus.* Hal. 1755. Quibus etiam perlectis nemo facile celeberr. DETHARDINGII sententiae calculum adiiciet, qui adfirmat, aërem tympaniticum in intestinis non residere. Vid. EIVS Dissert. *de inflammat. sanguinea, causa tympanitis.* Rostoch. 1759. pag. 19. Quod certe veritati eo minus respondet, quo magis exploratum est, vel in aliis cauis, vt vtero, vesica, etc. aërem quandoque colligi.

(*d*) Hydropis cystici ea est ratio, vt, ob membranas (enatas aut natura, aut morbo), aquam intus contentam arctius cingentes, serum fluctuare nequeat; qui hydrops, si minoris ambitus existit, *hydatis* nominatur. Celeberr. VOGEL fusiorem paulo hydropis delineationem dedit in Dissert. b. DESBANS *de hydrope peritonaei saccato, memorabili casu confirmato.* Goett. 1761. pag. 3. Septem nempe eius species constituit: 1. Integumentorum corporis. 2. Cauitatum corporis. 3. viscerum, saccorum aut simpliciter cauorum. 4. visce-

rum

rum ſolidorum. 5. inter membranas. 6. in praeternaturali ſacco. 7. in veſiculis ſiue hydatidibus. Nimis tamen prolixa ea mihi diuiſio eſſe videtur.

(e) Hic locus non eſt, de hydropis abdominalis ſpeciebus plura diſſerendi. Collectas tamen obſeruationes tradiderunt *illuſtr.* BOEHMER in *Obſeruat. anat. rar.* Faſc. II. et Diſſert. cit. SWIETEN l. c. HAEN l. c. Part. IV. cap. III. Part. V. cap. II. Part. VI. cap. II. Part. VII. cap. III. Part. XI. cap. IV. VOGEL in Diſſert. cit. MONRO von der Waſſerſucht. HALLER in *element. Phyſiol.* Innumera alia obſeruata, quae in diſſertationibus, commercio litterario norimberg. commentar. lipſienſibus etc. exſtant, omitto.

§. VI.

Euincitur poſſibilitas grauiditatis cum abdom. hydrope complicatae.

Cum hydrops a ſeri vel extrauaſatione, vel aucta ſecretione, vel impedita demum abſorptione naſcatur, et grauiditas haec omnia nec impediat, nec praeſentia tollat: ſequitur, poſſe hydropem cum grauiditate *complicari*, id eſt ſic coniungi, vt vera hydropis cauſa in grauiditate non ſit quaerenda. Neque infrequenter tamen contingit, vt vel ipſa grauiditas hydropem prouocet, quando, comprimendo vaſa, reſorptionem ſeri impedit, licet vel ipſa plethora, cacochymia, vitaque ſedentaria, quam, quae vtero gerunt, exercere ſolent, ad eundem effectum producendum, concurrant. (*f*)

(*f*) Turgent ſane medicorum ſcripta exemplis complicatae, cum hydrope abdominis, grauiditatis. Praeter laudatos iam auctores conferri meretur D. LVCAE Diſſert. inaugur. *de partu difficili in grauidis aſciticis.* Hal. 1763. et illuſtr. PRAESES in Diſſert. *de aquis ex vtero grauidarum ac parturientium profluentibus.* Hal. 1769.

§. VII.

Difficultates in diagnoſi huius complicationis generatim.

Phaenomena grauiditatis, oſtendente id cum phyſiologia, tum arte obſtetricaria, proficiſcuntur 1. a retento fluxu menſium ac ple-

thora. 2. ab extenſione et repletione vteri, a foetu, eius annexis et ſanguine orta. 3. a ſenſilitate aucta totius generis neruoſi (*g*). 4. a conſenſu vteri cum ventriculo, mammis, cerebro. 5. a compreſſione et alienato partium ſitu. 6. a primarum viarum cruditate. 7. a contracta hinc et vita ſedentaria cacochymia acri. 8. a motu foetus eiusque pondere. Atqui haec, in quantum apparent, ab hydrope abdominis non tantum abſunt, vt ne poſſint quandoquad eundem accedere. Menſes retenti, extenſio abdominis, compreſſio et ſitus alienatio variarum partium, cruditas primarum viarum, cacochymia acris, cerebri, ventriculi et mammarum diuerſi affect., morbi, ab aucta ſenſibilitate generis neruoſi oriundi, non infrequenter in hydropicis obſeruantur, ſiue nunc effectus illius aut eius cauſae fuerint, ſiue accidentia tantum. Praeterea notandum, poſſe hydropicum ſtatum quasdam grauiditatis conditiones ſic mutare, vt medicum cautum, licet deficiant, grauiditatis ideo praeſentiam negare non deceat. Mammarum huc maxime turgeſcentia aliaeque ipſis, a grauiditate illatae, mutationes ſpectant. Quando enim in hydropica deficere obſeruantur: haec ipſa tamen grauida eſſe poteſt, cum vel ipſe hydrops impedire queat, quo minus commemorata in mammis phaenomena conſpiciantur. Denique praedictae inque limine paragraphi allatae, mutationes, quas inducit grauiditas, non adeo arcte grauiditati alligatae ſunt, vt ne poſſint quasdam quandoque abeſſe, praeſente licet grauiditate. Quapropter fiet, vt medicus non incautus, licet earum quasdam quandoque deeſſe in hydropica obſeruet, grauiditatem tamen nondum excludat. Ne vero in his generalioribus male acquieſcere videar: paullo exactius quaeſtionem, §. IV motam, conſiderabimus. Patebit exinde, dari omnino caſus, vbi ancipitem, in determinanda hac complicatione, haerere medicum oportet.

(*g*) GAVBIVS. Omnino eiusmodi morbi grauidis ſunt ſollemnes, qui ab aucta ſenſilitate repeti debent.

§. VIII

§. VIII.

Signa medica vnde petantur?

Si medicum oporteat, quaeſtionem: numne in hydropica grauiditas praeſens ſit? dirimere: res quasdam in ſenſus incurrentes, quarum tam praeſentia, quam definita conditio iudicium medici dirigit, i. e. *ſigna* obſeruare debet. Signorum autem medicorum triplex fons eſt. Et *primo* quidem ſtatus quandoque, quem cognoſcere auemus, ſenſibus ipſis vſurpari poteſt. Exanthema, ſolutionis continui in cute, tumores, pallor, rubor, aliaque ſimilia exemplo eſſe poſſunt. *Deinde* cauſae ſenſibiles ſigna ſunt medica. Quando enim a praeſentia cauſarum colligi ad praeſentiam effectuum poteſt: ſequitur, cauſas quorundam ſtatuum corporis humani ſenſibiles ſigna eorundem eſſe. Sic ſi nouerim, quemdam refrigerium corporis admiſiſſe, de acredine ſanguinis ſubtili nullus dubitabo. *Tandem* effectus ſenſibiles ſignis medicis prae reliquis adnumerantur. Enim vero effectus iſti, quos obſeruamus, cauſam ſibi vindicant, inferendis illis parem; colligentes ergo, ex illorum praeſentia, ad huius exiſtentiam, conditionem, corpori inexiſtentem, dignoſcimus. Fit inde, vt quoduis ſymptoma morbi ſignum a medicis habeatur. Quandoque quidem videtur, ac ſi medici, in eruendis ſignis occupati, alias etiam conditiones attendant, quas ad praedictas referre non licet. Sic conditiones morales, ſtatus aegri externus etc. quandoque conſiderantur. Nemo vero non, haec omnia rite perpendens, cognoſcet facile, omnino ea omnia ad priora reduci poſſe, cum inde modo cauſae, modo effectus, modo etiam definita et vera eorundem natura deducatur. Quae ergo cum ita ſint, quaeritur: annon, ex apertis his fontibus, ſufficientia complicatae, cum hydrope abdominis, grauiditatis ſigna deriuari queant?

§. IX.

Grauiditas, in ſe ipſa ſpectata, cognoſci non poteſt.

Grauiditatem primo ipſam, inque ſe ſpectatam, ſenſibus vſurpare non poſſumus. Quando enim foetum, vtero incluſum, ponit; quando

quando eundem, et aqua et membranis circumdatum, ſibi vindicat: ſequitur, non poſſe grauiditatem immediate ſenſus incurrere. Nonne vero *tactu* ſaltim cognoſci poteſt? de reliquis enim organis ſenſoriis id facile concedes. Grauiditas tactu exploratur 1. ſi ſtatus oſtii vteri eo deſignetur. Verum is ſtatus effectus demum eſt grauiditatis. 2. Si dura, globoſa, atque ſuper oſſe pubis haerens reſiſtentia percipiatur (*b*). At inde colligimus tantum ad foetus praeſentiam, hanc ipſam non percipimus, ſed nixum ſolum ab eo, aqis et membranis, foetum cum aquis cingentibus, oriundum. 3. Si demum, poſt effluxum aquarum, foetus ipſe vaginam ingrediatur, aut prodire incipiat. Quo vero in caſu grauiditas deſinit adeſſe, cum eiusmodi femina non grauida, ſed parturiens dicatur. Recte itaque affirmauimus, grauiditatem, in ſe ſpectatam, ſeu foetus in vtero praeſentiam, immediate cognoſci non poſſe.

(*b*) ROEDERER l. c. §. 150.

§. X.

Intellectus cauſarum grauiditatis ſignum eſt dubium et fallax.

Neque cauſae grauiditatis, quantum eas cognoſcere datur, multum nos, in definienda iſta complicatione, iuuant. Quodſi quidem proximam grauiditatis cauſam in hydropica adfuiſſe, dignoſci poſſet: de grauiditatis omnino praeſentia dubitare abſonum foret, cum, praeſente cauſa proxima, effectus quoque certo certius praeſto ſit. Verum enim vero iſta cauſa ſenſibus noſtris et medica cognitione longe exiſtit ſuperior. Ponit enim ouuli, latitantis in matris ouario, tantam, a proiecto maris ſemine, irritationem, vt inde vaſa illius euolui incipiant et increſcere. Quis nunc adeo ſagax eſt et intelligens, vt, nouiſſe ſe in femina hydropica, omnes caeterum nocturnas amoris blanditias eloquente, eam adfuiſſe cauſam, ſumere ſibi queat? Non fugit equidem me, fuiſſe quosdam, qui, ex quodam voluptatis ſenſu et ſpaſtica quadam partium tenſione, ouario-

rum maxime et tubarum loca afficiente, ſimilibusque phaenomenis, foecundum eſſe coitum peractum, concludunt. At notarunt iam alii (*i*), eiusmodi ſigna fallacia eſſe et incerta. In *remotis* ergo grauiditatis cauſis acquieſcendum erit. Quando autem ex his grauiditas definienda venit: tria perpendi debent. (1) An coitus peractus ſit? (2) an etiam ea ratione peractus, vt potuerit hinc grauiditas oriri? (3) an, qui eum celebrarunt, conditionibus gaudeant his, quas ponit foecunditas? idque ipſum non ſolum generatim, ex natura ſubiectorum, determinare nos oportet, verum quam maxime etiam quoad tempus, in quod coitus incidit. Atqui haec omnia eius ſunt indolis, vt partim negentur, partim obliuioni dentur, partim etiam a medico numquam accurate determinari queant. Quare grauiditatis diagnoſis non omnino ab eius cauſis repetenda, licet fatendum, defectum quandoque grauiditatis ex allatis momentis, ſi cognoſcantur, haud difficulter deduci, vt ſi quae vetula fuerit.

(*i*) ROEDERER l. c. §. 136. 138.

§. XI.

An phaenomena grauiditatis certa dent ſigna?

Reſtant phaenomena grauiditatis (*k*). Monui iam (§. VII.), illa, ſi generatim ſpectentur, haud ſufficere. Quando celeberr. VOGEL ſigna diagnoſtica ſaccati peritonaei hydropis tradit, differentiae quoque eius a grauiditate meminit; at nulla exhibet ſigna, per quae iſtiusmodi ſtatus diſtingui a ſe inuicem poſſent, haec tantum addens: *ſub quibus circumſtantiis certe morbus initio quam maxime occultus eſt, et non niſi enixo foetu, ſi quis ſubfuerit, aut ſuſpecti partus termino ſuperato cognoſci poteſt* (*l*). Quanto ergo difficilius complicatio grauiditatis, cum eiusmodi hydrope, cognoſcetur! Cum autem ROEDERERVS dixerit (*m*): *quando hydrops*

cum grauiditate coniungitur, difficillime, nisi orificium vteri exploretur, grauiditas dignoscitur: de certitudine, aut incertitudine huius explorationis verba facienda sunt, atque, de motu foetus aliisque signis, pauca quaedam subiungenda.

(*k*) Collegit haec ROEDERER l. c. cap. VII.
(*l*) l. c. pag. 23. §. VI.
(*m*) l. c. §. 151.

§. XII.

Mutationes ostii vteri in grauidis commemorantur.

Feminae, oestro venereo percitae, vterus, *diductis ostii sui labiis*, maris admissi semen recipit; quo vero facto, id ipsum ostium clauditur, et in virgineum, vt sic loquar, statum redit, si modo a copiosiore recedas muco, rimam illius obducente (*n*). Post aliquot, a facta impraegnatione, septimanas paulo profundius orificium vteri offertur, pergitque dein magis magisque *in vaginam descendere* (*o*). Elapsis autem tribus circiter, a conceptione, mensibus *in altum*, ab adscendente vtero, *abripitur* iterum, vt id, grauiditate ad finem vergente, vix digito tangente assequamur; simul vero post tertium mensem, *mollius* fit, *crassius*, *spongiosius* (*p*). Versus sextum demum mensem *diduci eius labia* incipiunt (*q*). Reliquas mutationes consulto omitto, cum eas enarrare e re nostra non sit.

(*n*) ROEDERER l. c. WRISBERG l. c. n. 21. p. 22.
(*o*) IDEM l. c. §. 56.
(*p*) IDEM l. c. §. 57. 58. 59.
(*q*) IDEM l. c. §. 59. Merentur quoque, quod has spectat mutationes, conferri ROEDERERI *Icones vteri humani obseruat. illustrat.* Goetting. 1759. et illustr. BOEHMERI *Obseruat. anat. rar.* passim.

§. XIII.

§. XIII.

Certitudo signorum inde desumtorum indagatur.

Quae ostii vteri conditiones, cum sint grauiditatis effectus, atque, exploratione eius facta, digito tangenti offerantur: *tactus* ideo, in dignoscenda grauiditate, dilaudatur quam maxime. Vt iam pateat, quid sit de illarum, in quantum signa grauiditatis habentur, certitudine iudicandum: haec mihi quidem videntur notanda. (1) Cum mutationes istae (§. antec.) debeantur extensioni vteri, ponderi corporis cuiusdam, ibi haerentis, et congesto sanguini: sequitur, fieri omnino posse, vt vterus, morbo affectus, easdem quandoque mutationes patiatur, nec posse ideo tactum *absolute* certum grauiditatis signum dici. Quando vero (2) perpenditur, foetus incrementum certis esse et definitis legibus adstrictum, quae minus cadunt in corpora morbosa, vtero inhaerentia: inde colligitur, non posse istas mutationes, a morbo productas, eo, quo in grauidis, *tempore* obseruari, esse itaque, *temporis* simul habita ratione, certissima grauiditatis aut praesentis aut deficientis signa. Quod autem non impedit, quo minus asseramus (3) easdem conditiones posse, in complicata cum hydrope abdominis grauiditate, fallere. Quando enim notum est, hydropem abdominis foetus incrementum plus minus impedire posse: tempora istarum mutationum peruerti possunt, quo fiet, vt illa, quam diximus, certitudo euanescat (*r*). Quodsi vero (4) eae ipsae in hydropica definitis suis temporibus incidant: recte grauida simul haberi debet (*s*).

(*r*) Quid? quod fieri potest, vt hydrops abdominis vel situm vel alias conditiones ostii vteri mutet. Quandoque explorationem plane impedire potest.

(*s*) Ex dictis ergo difficultas huius rei intelligitur. Exploratio praeterea paulo, quam par est, rarius conceditur, maxime vero, si per

omnia ſuſpectae grauiditatis tempora, repeti debet; quod in ea, quam propoſui, complicatione, abſolute erit neceſſarium, quando explorationi ea fides eſt habenda, quae certitudinem parit, idque eo magis, quo certius eſt, quod quaedam conditionum, in oſtio vteri obuiarum, dubia tantum ſint grauiditatis ſigna, qua de re vid. WRISBERG in not. ad ll. cc.

§. XIV.

Perceptio foetus, tactu facta.

Ad certiora grauiditatis ſigna referri etiam ſolet *foetus, per oſtium vteri, ſiue ſubſtantiam colli vterini, tactu facta apperceptio* (*t*). Quando vero tunc, ex definita reſiſtentiae cuiusdam conditione (*u*), ad foetus nos praeſentiam colligere oportet; quando hanc ipſam morboſae vteri conditiones imitari poſſunt (*v*): ſequitur, id ſignum, ſi in ſe ſpectetur, non omni exceptione eſſe maius. Quare et hic cum *tempus*, tum *ſigna*, §. antec. conſiderata, in cenſum veniunt, ſi de praeſumta grauiditate certus eſſe velis. Cum vero hydrops et incrementum foetus impedire queat, et explorationem hanc, cuius mentionem feci, impoſſibilem reddere: intelligitur, ex defectu huius ſigni nondum colligi poſſe, grauiditatem cum hydrope coniunctam non eſſe, licet eius praeſentia, concurrentibus ſignis, §. antec. allatis, grauiditatem omnino deſignet.

(*t*) Illuſtr. PRAESES in *Obſeruat. anat. rarior.* faſc. I. pag. L. §. XLIV. ROEDERER l. c. §. 150.

(*u*) ROEDERER l. c.

(*v*) Quamuis enim ROEDERER l. c. affirmet: *Sicubi alius tumor abdomen eleuat, alio loco is deprehenditur, vel et totam abdominis regionem aequalis et perpetuus quidam tumor occupat:* attamen non video, quid impediat, quo minus ſcirrhus, ſteatoma etc. vteri ſimilia, ac grauiditati inſunt, phaenomena producant.

§. XV.

§. XV.

Phaenomena alia.

Senſus *mouentis* ſeſe in vtero *foetus*, non infimum quidem, ſigna inter grauiditatis, locum occupat; in complicata autem, cum hydrope abdominis, grauiditate, *aut* ſupprimi poteſt, quod vel is docet, quem in ſuperioribus commemoraui, caſus, *aut* ſic mutari, vt medicus non ſatis de grauiditate certus eſſe queat. Laudanda quidem videtur encheireſis, ad motum iſtum percipiendum, quam deſcripſit *excell.* WRISBERG (*w*). Verum enim vero, ob diſtentum ab hydrope abdomen, fallere poteſt, nec adeo facile, in cognoſcenda complicata, cum hydrope abdominis, grauiditate, applicationem admittit. Quando IDEM *ex diuerſo*, inquit, *caloris gradu, non ſine omni probabilitate genarum ope, hydropicum tumorem a grauido vtero diſtinguere potui* (*x*): id ipſum ſignum excellens eſſe arbitror, in definienda grauiditatis, ab hydropico tumore, differentia, licet ſint omnino, quae quidquam eius laudi et certitudini detrahere poſſint. Quis autem non videt, id, in commemorata complicatione, vtilitate deſtitui? Mammas turgentes, tumorem abdominis definitum (*y*), defectum fluxus menſium aliaque mitto, cum eorum omnium ratio ex his iam intelligi queat, quae §. VII. dicta ſunt.

(w) l. c. pag. 69. n. 63. *Felici non nunquam ſucceſſu in determinanda vel praeſente vel abſente grauiditate alia vſus ſum encheireſi. Genas nempe et totam faciem nudo abdomini applicui; cum enim exquiſitius tunc ſentirem, faciliori opera, minimas embryonis reſiſtentias motumque diiudicare poteram.*

(*x*) l. m. c.

(*y*) Quandoque hydrops eodem modo, ac grauiditas, abdomen extendit. Cuius caſum memorat D. LVCAE l. c. Praeterea complicatio dicta tumoris, a grauiditate orti, conditiones peruertit aut peruertere poteſt.

§. XVI.

Consectaria quoad diagnosin huius complicationis.

Quodsi nunc praedicta conferantur cum his, quae alias nota sunt: haec credo, quoad diagnosin complicatae, cum hydrope abdominis, grauiditatis affirmari possunt.

(1) Si quaeratur: annon detur eius signum, quod omni tempore, quod omni in casu certitudinem pariat? id negamus.
(2) Ante tertium grauiditatis mensem numquam de complicata grauiditate, in hydropicis femellis, certi esse possumus (§. II.).
(3) Fieri potest, vt, praesente licet grauiditate, exploratio foetus absentiam potius indicet (§. XIII. XIV.).
(4) Quo in casu (n. 3.) reliqua signa grauiditatis, minus alias firma, nos attendere oportet, hincque, minori maioriue certitudine, ad praesentiam aut absentiam grauiditatis colligere (z).
(5) Potest interea exploratio, tactu perficienda, non infrequenter nos, de praesentia grauiditatis, certos reddere (§. XIII. XIV.) (*aa*).

(z) Quando hydropicae plurium iam sunt liberorum matres: non absonum erit, statum nunc praesentem eiusque phaenomena cum his comparare, quae alias, si grauidae factae fuerint, passae sunt. Appetitus et auersationes lucem hic quandoque affundere possunt.

(*aa*) Quae huc vsque de grauiditate dicta sunt, ea respiciunt naturalem. De conceptione ouaria, tubaria deque grauiditate abdominali, vtpote casibus rarioribus, differere nolui. Conferri caeterum de his meretur illustr. BOEHMER l. c.

§. XVII.

Signa huius complicationis prognostica.

Prognosis commemoratae complicationis, tam quoad *foetum*, quam quoad *grauidam* definiri potest, *Ille* quidem sanissimus quandoque

doque prodit, adque vitam conſeruandam aptus eſſe inuenitur (*bb*); non raro tamen damna exinde capit, cum eius incrementum, aut ob matris imbecillitatem, aut preſſionem vteri, ſui ipſius, funis, ab aqua factam, impediatur, hinc aut debilis eliminetur, aut praematuro partu excludatur. Quod *grauidam* vero ſpectat: hinc poſſunt non minora ipſi damna accidere, abortus, partus difficilis, incrementum hydropis, febris lenteſcens facilior, ſuppreſſio fluxus lochiorum, citaque ſanguinis, tunc in vtero ſtagnantis, corruptio. Quandoque tamen, ſatis etiam facile hunc ſtatum ferunt, cuius rei ratio a locis et magnitudine hydropis repeti debet (*cc*).

(*bb*) SWIETEN. LVCAE II. cc.

(*cc*) SWIETEN l. c. plura eius rei exempla collegit.

§. XVIII.

Practicae regulae.

Conſequuntur ex his practicae, quae dicuntur, regulae, in iſta complicatione obſeruandae. Medentem ſcilicet oportet tam *foetum*, quam *matrem* reſpicere. *Foetus* duo ſibi vindicat momenta. Namque *primo* eius incrementum promouendum, *dein* vero abortus praecauendus eſt (§. antec.). Vt incrementum promoueatur: haec peragi debent generatim. (1) Mater repleatur nutrientibus et refocilletur roborantibus, apte interpoſitis. (2) Si defectus rubri ſanguinis in matre obſeruetur, cum ſeroſae portionis abundantia: cautius in adminiſtranda et repetenda venae ſectione verſetur medicus. (3) motus corporis moderatus permittatur, commendetur. (4) preſſio vteri, foetus etc. ab aquis facta, minuatur leniſſimarnm diureticorum et laxantium vſu, maxime vero apte inſtituta paracentheſi, ſi ea opus fuerit, et hydrops eam permittat. Atque haec ipſa remedia, ſi quae

alia,

alia, praecauendo etiam abortui, ob hydropem abdominis metuendo, paria erunt. Quandoque tamen addi debent ea, quae nociuum ſtimulum, vtero applicatum, leniunt, quando ſcilicet tuſſis, dolores, motus febriles etc. occurrunt. Validiora contra ea hydragoga, vterum ſollicitantia, motus febriles viriumque et humorum defectum inferentia, vitanda veniunt quam maxime (*dd*). Quibus etiam auxiliis medemur, quantum poſſumus, malis, quae *grauidam* proximius reſpiciunt (§. antec.). Enixo foetu de promouendo fluxu lochiorum, praecauendaque tam inflammatione vteri, quam putredine ſanguinis ſtagnantis ſollicitos nos eſſe oportet, quod remediis balſamicis, antiphlogiſticis et antiſepticis fiet. Superſtes denique hydrops adaequatam ſibi medelam vindicat. Quae vero cum multifaria eſſe debeat, eaque etiam ſit ab inſtituto noſtro aliena, ſcripto huic academico finem impono.

(*dd*) Se inſontem quondam abortum horum vſu excitaſſe, commemorat SWIETEN l. c. cap. de *grauid. morb.*

